

ERGENLERDE GÖRÜLEN PSİKOLOJİK BELİRTİLERİN YORDAYICILARI OLARAK RUMİNASYON VE ÖFKE/ ÖFKE İFADE TARZLARI

Özgür ERDUR-BAKER, S. Burcu ÖZGÜLÜK, Numan TURAN ve Nevim DEMİRCİ DANIŞIK

Özet:

Amaç: Araştırmanın amacı ergenlerin sürekli öfke/ öfke ifade tarzları ve ruminatif kişilik özellikleri ile psikolojik belirtileri arasındaki ilişkiyi cinsiyete bağlı olarak incelemektir.

Yöntem: Araştırmanın örneklemini 311'i kız, 244'ü erkek olmak üzere toplam 555 lise öğrencisi oluşturmaktadır. Veri toplama araçları; Kişisel Bilgi Formu, Ruminasyon Ölçeği, Sürekli Öfke/Öfke İfade Tarzları Ölçeği ve Kısa Semptom Envanteri'dir. Sürekli öfke/ öfke ifade tarzları ve ruminasyonun kız ve erkeklerde kaygı belirtilerini ve depresif belirtileri yordama gücünün test edilmesi için hiyerarşik regresyon analizi uygulanmıştır.

Bulgular: Ruminasyon ve sürekli öfke/ öfke ifade tarzları ile depresif belirtiler ve kaygı belirtileri arasındaki ilişki hem erkeklerde hem de kızlarda gözlemlenmiştir. Ruminasyon; her iki cinsiyet için de psikolojik belirtileri tek başına açıklayabilen güçlü bir yordayıcıken, ruminasyonun etkisi kontrol edildikten sonra sürekli öfke/ öfke ifade tarzları da depresif belirtiler ve kaygı belirtileriyle istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde ilişkili bulunmuştur.

Tartışma: Ruminasyon ve öfke/ öfke ifade tarzlarının ergenlerde görülen psikolojik belirtileri açıklama gücü ilgili alan yazınıyla ilişkilendirilerek tartışılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Akademik erteleme, akademik erteleme nedenleri, durumluk umut düzeyi.

Abstract:

Objective: Rumination and anger/anger expression styles as risk factors for psychological symptoms of adolescents. The aim of the study is to investigate the contributions of rumination and trait anger/ anger expression styles to psychological symptoms in adolescents.

Method: The sample consisted of 555 high school students (311 female and 244 male). They were given a Demographic Form, "Rumination Scale", "The State- Trait Anger Scale", and "The Brief Symptom Inventory". In order to test the predictability of depressive and anxiety symptoms by rumination and trait anger/ anger expression styles, hierarchical multiple regression analyses were conducted.

Results: The results revealed that rumination is a strong predictor of depressive and anxiety symptoms both in female and male adolescents. In addition, after the effect of rumination was controlled, trait anger/ anger expression styles still predicted depressive and anxiety symptoms in adolescents.

Discussion: How rumination and anger/ anger expression styles explained psychological symptoms of adolescents were discussed in relation to the literature.

Key Words: Trait anger/ anger expression styles, rumination, adolescents.

Ergenler, içinde buldukları psiko- sosyal gelişim döneminde birçok değişim ve duygusal çalkantı yaşamakta, depresyon ve kaygı belirtileri başta olmak üzere bazı olumsuz duygu durumlarından yakınmaktadırlar (Larson ve Asmussen, 1991). Bazı ergenler bu çalkan-

tılı dönemi kolay atlatırken, bazıları ileriki yaşamlarını da etkileyebilecek ağır psikolojik sorunlar geliştirebilmektedir (Abela, Vanderbilt ve Rochon, 2004).

Son yıllarda oldukça ilgi gören Tepki Stilleri Kuramı (Nolen- Hoeksema, 1987) bazı bireylerin neden psikolojik sorun geliştirmeye daha eğilimli olduğunu ruminatif kişilik özelliğiyle açıklamaktadır. Bu kurama göre, ruminatif eğilimleri olan bireylerin depresif duygu durumlarından şikâyet etme olasılıkları daha fazladır. Ruminasyon; kişinin ısrarla içinde bulunduğu duygu durumunu (özellikle depresif durumunu), bu duygu durumunun belirtilerini, olası sebeplerini ve/veya sonuçlarını sürekli düşünmesi; ancak problemini çözmek için harekete geçmemesi olarak tanımlanmaktadır

Yrd. Doç. Dr., **Özgür ERDUR-BAKER**, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü/ Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik

M. Sc., **S. Burcu ÖZGÜLÜK**, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü/ Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik

M. Sc., **Numan TURAN**, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü/ Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik

M. Sc., **Nevim DEMİRCİ DANIŞIK**, Bolu Atatürk Anadolu Lisesi

(Nolen- Hoeksema, 1987). Ruminatif eğilimi olan kişiler “Neden hep böyle düşünüyorum?, Neden hep bu benim başıma geliyor?, Şimdi ne olacak?” gibi düşüncelere kapılmaktadırlar (Lyubomirsky ve Nolen-Hoeksema, 1995; Nolen-Hoeksema, 1987; Nolen-Hoeksema ve Morrow, 1991; Nolen-Hoeksema ve Jackson, 2001). Bu kişiler aslında kendilerini soyutlayıp sürekli kendi problemleri ve bu problemlerin yarattığı olumsuz duygu durumuna odaklanarak bir çıkış yolu bulmaya çalıştıklarını düşünmektedirler (Nolen-Hoeksema, 1991). Gerçekte bazı çözüm yolları da üretebilmekte ancak bu ürettikleri çözüm yollarını uygulamaya koymamaktadırlar (Lyubomirsky, Tucker, Caldwell ve Berg, 1999). Dolayısıyla bu kişiler daha ümitsiz ve karamsardırlar (Blaney, 1986). İçinde buldukları depresif duruma ruminasyonla yanıt veren kişiler depresif duygu durumlarını kötüleştirerek kısır bir döngü yaşamaktadırlar (Nolen- Hoeksema, 1991). Alan yazınında, ruminasyonun depresyonla olduğu kadar kaygı durumu ile de güçlü bir şekilde ilişkili olduğunu gösteren çalışmalara rastlamak mümkündür (Fresco, Frankel, Menin, Turk ve Heimberg, 2002; Muris, Roelofs, Maesters ve Boomsma, 2004; Nolen-Hoeksema, 2000; Segerstrom, Tsao, Alden ve Craske, 2000). Muris, Fokke ve Kwik’in (2007) ergenlerle yaptıkları çalışmanın sonuçlarına göre ruminasyon kaygı belirtilerini yordayıcı bir etken olarak görülmektedir. Ruminasyon yapıp, geçmişe ait olayları sürekli düşünerek öfke düzeyini arttıran insanlarda istatistiksel olarak anlamlı olmasa da kaygı düzeyinin arttığı gözlemlenmektedir (Berkowitz, 1990).

Ruminasyonun yanı sıra ergenlik dönemini zorlaştıran diğer etken ise öfke ve öfkenin ifade edilışıdır. Yüksek düzeyde öfkenin, intihar eğilimine, madde kullanımına ve suç işlemeye yol açtığı ve ayrıca kişiler arası ve okulla ilgili problemlerle de ilişkili olduğu görülmektedir (Sukhodolsky, Golub ve Cromwell, 2001). İlgili alan yazını, depresyon ve kaygı belirtilerinin öfkeyle ilişkili olduğunu göstermekle beraber, bu ilişkinin niteliğine dair çelişkili bulgular ortaya koymaktadır. Çalışma sonuçlarını farklılaştıran etkenlerden biri bireylerin öfke ifade etme tarzlarıdır. Yaşanan öfkenin olduğu gibi dışa vurulması, öfkenin davranışlara yansımaları “öfke-dışta”, öfkenin içe yöneltilmesi ve bastırılması “öfke-içte” ve hissedilen öfkenin kontrollü bir şekilde ifade edilmesi ise “öfke-kontrol” olarak kavramsallaştırılmaktadır (Forgays, Forgays ve Spielberger, 1997). Cox, Stabb ve Hulgus (2000) öfkenin bastırılmasıyla depresyon arasında anlamlı bir ilişki bulmazken, başka çalışmalar öfkelerini içe atıp, dışa yansıtmayan bireylerde psikolojik belirtilere rastlama olasılığının daha yüksek olduğunu göstermektedir (Clay, Anderson ve Dixon, 1993; Deffenbacher ve ark., 1996; Deffenbacher ve Swaim, 1999; Goodwin, 2006). Bununla birlikte, bu olasılığın kızlarda daha yüksek olduğu, kızların öfkelerini içe yansıtırlarken, erkeklerin öfkelerini dışa yansıtmayı tercih ettikleri görülmektedir (Martin, Watson ve Wan, 2000). Başka bir çalışma ise, aslında kızların ve

erkeklerin öfkeyi benzer seviyelerde ve benzer şekillerde yaşadıklarını, hatta erkeklerin de kızlarla benzer seviyelerde öfkelerini içe yansıttıklarını belirtmektedir (Newman, Gray ve Fuqua, 1999). Cinsiyetin öfke durumlarında ve buna bağlı olarak oluşan psikolojik sağlık üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığını ortaya koyan çalışmalara da rastlamak mümkündür (Cox, Stabb ve Hulgus, 2000; Deffenbacher ve ark., 1996; Kopper ve Epperson, 1996). Kızların erkeklerden daha fazla psikolojik sorun yaşadığı bulgusu (Bosquet ve Egeland, 2006; Conger, Conger, Edmondson, Tescher ve Smolin, 2003; Galambos, Barker ve Krahn, 2006) ise, kızların içe yansıttıkları öfkeyi depresyona çevirmeye daha eğilimli olduklarıyla açıklanmaktadır (Newman ve ark., 1999).

Öte yandan öfkenin içe yansıtılmasının yanı sıra, öfkenin dışa vurulması da depresif belirtiler ve kaygı belirtileri ile ilişkilendirilmektedir (Bridewell ve Chang, 1997; Conger ve ark., 2003). Bu tür belirtileri daha sık gösteren kişilerin, dışarıdan gelen rahatsız edici uyarılara karşı yapıcı çözümler üretmekte zorlandıkları ve karşılaştıkları sorunlar karşısında öfkelerini dışa yansıtmaya olasılıklarının daha yüksek olduğu bulunmuştur (Deffenbacher ve ark., 1996; Folkman ve Lazarus, 1986). Bu nedenle de, bu kişilerin öfkelerini kontrol edip, sözel olarak ifade etmektense (Moscovitch, McCabe, Antony, Rocca ve Swinson, 2007), insanlara veya nesnelere fiziksel veya sözel saldırı olarak ifade ettikleri görülmektedir (Deffenbacher ve ark., 1999). Hem sürekli-öfke (sık ve yoğun bir duygu olarak kişinin karakteristik bir özelliği ve öfkelenmeye yatkınlığı) hem de durumluk-öfke (geçici ve o an yaşananla ilgili oluşan tepkisel öfke) değerleri yüksek olan kişilerde ise depresif belirtilerin ve kaygı belirtilerinin daha sık görüldüğü alan yazını tarafından desteklenmektedir (Deffenbacher ve ark., 1996).

Özet olarak, ruminasyon ve öfkenin psikolojik sağlıkla olan ilişkisini inceleyen alan yazını öfke düzeyi yüksek olup, öfkelerini kontrol etmekte zorlanan ve ruminasyona eğilimi olan ergenlerin psikolojik sağlıklarının da risk altında olabileceğini düşündürmektedir. Oysa öfke/öfke ifade tarzları ve ruminasyonun ergenlerin psikolojik sağlıklarına olan etkisini bir arada inceleyen çalışma sayısının çok fazla olmadığı görülmektedir. Bu gözlemden yola çıkılarak bu çalışmanın amacı, ruminasyonun ve öfke/ öfke ifade tarzlarının ergenlerde görülen psikolojik belirtileri yordama gücünü şu araştırma sorularıyla incelemektir: 1) Ergenlerin ruminatif kişilik özellikleri ve öfke/ öfke ifade tarzları ile psikolojik belirtileri (depresif belirtiler ve kaygı belirtileri) arasında cinsiyete bağlı bir ilişki var mıdır? 2) Eğer öfke/ öfke ifade tarzları psikolojik belirtilerle ilişkiliyse, bu ilişki ruminatif kişilik özelliğinin etkisi kontrol edildikten sonra da devam etmekte midir?

YÖNTEM

Örneklem

Araştırmaya, uygun örneklem yöntemiyle seçilmiş, yaşları 13 ile 18 arasında değişen (\bar{X} =16.02; SS = 1.04; mod = 17) lise öğrencileri katılmıştır. Çalışmada kullanılan ölçekler 560 öğrenciye uygulanmış fakat eksik veri olması nedeniyle beş öğrenciden elde edilen veriler analize dahil edilememiştir. Böylece, örneklem grubu 311'i kız (%56) ve 244'ü erkek (%44) olmak üzere 555 öğrenciden oluşmuştur. Çalışmaya katılan öğrencilerin verdikleri bilgilere göre, annelerin çoğunun ilköğretim mezunu olduğu (% 66. 8), babaların ise çoğunlukla ilköğretim mezunu (% 37. 7) ve lise mezunu (% 29. 7) oldukları görülmektedir. Annelerin büyük çoğunluğu ev hanımıdır (% 85. 2). Babaların mesleki durumları ise memur (%27. 2), serbest meslek (% 29. 1) ve işçi (% 19) olarak farklılık göstermektedir. Ailelerin %81'inin aylık geliri ise 1000 YTL' nin altındadır. Ailelerin eğitim seviyeleri, meslekleri ve aylık gelirleri dikkate alındığında, örneklemi alt ve orta gelirli öğrencilerin oluşturduğu görülmektedir.

Veri Toplama Araçları

Kişisel Bilgi Formu: Çalışmaya katılan öğrencilerin yaş, cinsiyet, devam ettikleri okul tipi, sınıf, alan, anne-babalarının eğitim ve meslek durumu ve ailenin aylık gelir bilgileri kişisel bilgi formu ile elde edilmiştir.

Ruminasyon Ölçeği: Ruminasyon Ölçeği, Nolen-Hoeksema ve Morrow tarafından 1991 yılında geliştirilmiş olan, 22 likert tip maddesi olan bir ölçektir. Katılımcılardan belirtilen sorulara (örn. "Kendini yalnız hissettiğini ne kadar sık düşünüyorsun?"), "1. Hiçbir zaman, 2. Bazen, 3. Çoğunlukla, 4. Neredeyse her zaman", seçeneklerinden birini işaretleyerek cevap vermeleri istenmiştir. Ölçeğin Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı .89 olarak bulunmuştur (Nolen-Hoeksema ve Morrow, 1991). Daha sonraki yıllarda Treynor, Gonzales ve Nolen-Hoeksema (2003) ruminasyon ölçeği ile elde edilen puanların, depresyon ölçeklerinden elde edilen puanlarla ilişkili çıkmasının nedeninin ruminasyon ölçeğinde depresyon belirtilerine benzer soru maddelerinin olmasından kaynaklanabileceği düşüncesiyle, ölçek maddelerinin faktör yapılarını test etmiştir. Bu araştırmacılar depresyon belirtilerine benzer olduğunu ileri sürdükleri soru maddelerini hem dışarıda tutarak hem de dâhil ederek analizlerini tekrarlamışlardır. Bu analizler sonucunda ölçeğin aslına sadık kalınarak da kullanılabilmesi sonucuna varılmıştır. Ruminasyon ölçeğinin Türkçeye çevirisi ve ters çevirisi yapılmış ve uzman görüşüne sunulduktan sonra bu çalışmada 21 madde olarak kullanılmıştır. Bu çalışma için Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı .85 olarak hesaplanmıştır.

Durumluk Sürekli Öfke Ölçeği: Durumluk Sürekli Öfke Ölçeği (State Trait Anger Scale; STAS) 1983 yılında C.D. Spielberger tarafından geliştirilmiştir. Ölçek, öfke duygusunu ve bu duygunun ifade edilmesini ölçmektedir. Kendini değerlendirme ölçeği olan Durumluk Sürekli Öfke Ölçeği 44 maddeden oluşmaktadır (Savaşır ve Şahin, 1997). Ölçeğin Türkiye uyarlaması, Özer (1994) tarafından yapılmıştır (akt., Savaşır ve Şahin, 1997). Öfke ifade tarzı alt ölçekleri ve sürekli öfke için Cronbach Alfa değerleri ayrı ayrı hesaplanmış ve sürekli öfke için .79; kontrol altına alınmış öfke için .84; dışı vurulmuş öfke için .78 ve bastırılmış öfke için .62 olarak bulunmuştur. Ölçeğin ölçüt bağımlı geçerliği Sürekli Kaygı Envanteri, Depresif Sıfatlar Listesi ve Öfke Envanteri ile korelasyonlarına bakılarak hesaplanmış, .01 ve .001 seviyelerinde anlamlı korelasyonlar bulunmuştur. Yapı geçerliğini test etmek amacıyla yapılan faktör analizine göre ölçek 3 faktörlü bir yapı sergilemektedir (Savaşır ve Şahin, 1997). Bu çalışma için Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı "Sürekli öfke" için .79; "kontrol altına alınmış öfke" için .84; "dışı vurulmuş öfke" için .81 ve "bastırılmış öfke" için ise .76 olarak bulunmuştur.

Kısa Semptom Envanteri: 1992 yılında, L. R. Derogatis tarafından geliştirilen Kısa Semptom Envanteri (Brief Symptom Inventory; BSI) psikolojik belirtileri taramak amacıyla kullanılan kendini değerlendirme ölçeğidir. Ölçek 0- 4 arası puanlaması olan Likert tipi bir ölçektir ve 53 maddeden oluşmaktadır. Bu çalışmada puanlama 1- 5 puan aralığında yapılmıştır. Ölçeğin Türkiye uyarlaması Hisli Şahin ve Durak (1994) tarafından yapılmıştır (akt., Savaşır ve Şahin, 1997). Ölçek 10 alt ölçek ve ek maddelerden oluşmaktadır. Ölçeğin iç tutarlılığı için, üç ayrı çalışmanın toplam puanından elde edilen Cronbach Alfa değerleri .96 ve .95 olarak bulunmuştur. Ölçeğin ölçüt bağımlı geçerliğini hesaplamak için kullanılan diğer ölçeklerle arasında zayıf-orta korelasyonlar bulunmuştur (Savaşır ve Şahin, 1997). Bu çalışmada ölçeğin alt ölçeklerinden sadece ikisi kullanılmıştır: Depresif belirtiler alt ölçeği ve anksiyete bozuklukları alt ölçeği. Bu iki alt ölçeğin seçilmesinin nedeni ise depresif belirtilerin ve kaygı bozukluklarının ergenlerin en çok yakındıkları semptomlar arasında olmasıdır. Bu çalışmada ölçeğin bütünü için Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı .95, depresif belirtiler alt ölçeği için .82 ve anksiyete bozuklukları alt ölçeği için .79 olarak hesaplanmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmada veri analizi için birkaç aşama takip edilmiştir. İlk aşamada öğrenci profili hakkında bilgi edinmek amacıyla tanımlayıcı istatistik kullanılmıştır. Sonraki aşamada ise psikolojik belirtilerin, öğrencilerden edinilen demografik özelliklere göre farklılaşım farklılaşmadığını test etmek amacıyla karşılaştırma istatistikleri kullanılmıştır. Son aşamada da ruminasyon ve öfke/öfke ifade tarzlarının (sürekli öfke, öfke- içte, öf-

ke- dışta, öfke- kontrol) ergenlerde görülen psikolojik belirtileri yordama güçlerinin incelenmesi amacıyla hiyerarşik regresyon analizi yapılmıştır. Analizler hem Kısa Semptom Envanteri'nden alınan toplam puan için hem de ergenlerde en sık görüldüğü belirtilen kaygı belirtileri ve depresif belirtiler için gerçekleştirilmiştir. Oluşturulan regresyon modeline, ilk adımda ruminasyon değişkeni girilmiş, ikinci adımda ise öfke ve öfke ifade tarzları dâhil edilmiştir. Model her iki toplumsal cinsiyet için de test edilmiştir.

BULGULAR

Karşılaştırmalı Analizler: Psikolojik belirtilerin öğrencilerden elde edilen demografik özellikler tarafından farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek amacıyla tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır. Analiz sonuçlarına göre, Kısa Semptom Envanterinden alınan toplam puan alan ($F(4, 550) = 1.82, p=.12$), okul tipi ($F(1, 553) = .20, p=.65$), aylık gelir ($F(3, 551) = 1.60, p=.19$) ve baba eğitimine ($F(4, 550) = 2.03, p=.09$) göre farklılaşmazken (tüm $p>.05$), sınıf ($F(3, 551) = 2.59, p=.05$)

ve anne eğitimine göre farklılaşmaktadır ($F(4, 550) = 2.51, p=.04$). Aynı şekilde, sınıf ($F(3, 551) = 2.15, p=.09$), alan ($F(4, 550) = 1.66, p=.16$), okul tipi ($F(1, 553) = .12, p=.73$) ve aylık gelir ($F(3, 551) = 1.79, p=.15$) durumlarına göre katılımcıların depresyon alt ölçeğinden aldıkları puanların da farklılaşmadığı gözlenmiştir (tüm $p>.05$). Son olarak da, sınıf ($F(3, 551) = 2.31, p=.08$), alan ($F(4, 550) = 1.43, p=.22$), okul tipi ($F(1, 553) = .44, p=.51$) ve aylık gelirin ($F(3, 551) = 1.12, p=.34$) kaygı alt ölçeğinden alınan puanları farklılaştırmadığı bulunmuştur (tüm $p >.05$). Bu çalışmadaki değişkenlerin toplumsal cinsiyete bağlı olarak nasıl farklılaştığının test edilmesi amacıyla t test analizi uygulanmıştır (Bkz. Tablo 1). Öfke kontrolü dışındaki tüm karşılaştırmalarda kız ve erkek öğrenciler arasında istatistiksel olarak anlamlı farklar bulunmuştur. Sürekli öfke ile öfkeyi dışa yansıtma dışında kalan tüm değişkenler için kız öğrencilerin puanlarının daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu bulgular göz önünde bulundurularak, bundan sonraki analizler kız ve erkek öğrenciler için ayrı ayrı yapılmıştır.

Tablo 1: Cinsiyete bağlı tanımlayıcı istatistikler

Değişkenler	X (SS)	t	p	n
Toplam KSE		4.51	.00*	
Kız	108.59(33.26)			311
Erkek	96.75 (28.48)			244
Depresyon		6.63	.00*	
Kız	28.99 (10.58)			311
Erkek	23.70 (8.22)			244
Kaygı		4.03	.00*	
Kız	26.93 (8.50)			311
Erkek	24.09 (7.87)			244
Ruminasyon		4.48	.00*	
Kız	50.26 (9.35)			311
Erkek	46.62 (9.70)			244
Sürekli öfke		-2.22	.03*	
Kız	23.36 (5.35)			311
Erkek	24.48 (6.27)			244
Öfke içte		4.35	.00*	
Kız	16.36 (5.06)			311
Erkek	14.74 (3.73)			244
Öfke dışta		-4.85	.00*	
Kız	15.90 (4.09)			311
Erkek	17.92 (5.39)			244
Öfke kontrolü		-1.84	.85	
Kız	20.61 (4.92)			311
Erkek	20.69 (5.38)			244

n= 555, * $p<.05$

Not. KSE: Kısa Semptom Envanteri

İlişkisel Analizler: Değişkenler arası korelasyonlara bakıldığında, hem kızların hem de erkeklerin kaygı seviyeleri arttıkça depresif belirtilerinin de arttığı görülmüştür. Ruminasyon yapmak, sürekli öfkeli olmak ve öfkeyi dışa yansıtmak gibi durumların her iki toplumsal cinsiyet için hem depresyon hem de kaygı belirtileriyle ilişkili olduğu saptanmıştır. Erkeklerin öfkele-

rini kontrol etmeleriyle depresyon ve kaygı belirtileri arasında ise anlamlı bir ilişkinin olmadığı görülmektedir. Kızların öfkelerini içe yansıtmaları ile depresyon ve kaygı belirtileri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki varken, erkeklerin öfkelerini içe yansıtmalarının sadece kaygı belirtileriyle ilişkili olduğu tespit edilmiştir (Bkz. Tablo 2).

Tablo 2: Değişkenler arası korelasyon tablosu

	Depresyon	Kaygı	Ruminasyon	Sürekli Öfke	Öfke içte	Öfke dışta	Öfke kontrol	n
Toplam KSE								
Kız	.92*	.92*	.69*	.46*	.37*	.21*	-.24*	311
Erkek	.92*	.92*	.60*	.40*	.36*	.28*	-.10	244
Depresyon								
Kız		.80*	.72*	.36*	.29*	.17*	-.15*	311
Erkek		.81*	.63*	.33*	.36	.19*	-.04	244
Kaygı								
Kız			.60*	.44*	.35*	.21*	-.25*	311
Erkek			.52*	.37*	.31*	.25*	-.09	244
Ruminasyon								
Kız				.34*	.30*	.15*	-.15*	311
Erkek				.33*	.39*	.19*	.11	244
Sürekli öfke								
Kız					.43*	.39*	-.34*	311
Erkek					.23*	.63*	-.47*	244
Öfke içte								
Kız						-.01	-.49*	311
Erkek						.17*	.06	244
Öfke dışta								
Kız							-.19*	311
Erkek							-.65*	244

$n=555, p<.01^*$

Not. KSE: Kısa Semptom Envanteri

Ruminasyon ve öfke/öfke ifade tarzları değişkenlerinin genel psikolojik belirtileri yordama gücünün incelenmesi: Hiyerarşik regresyon analizi, ilk olarak Kısa Semptom Envanteri'nden alınan toplam puan için yürütülmüştür. Analiz sonuçlarına göre, ruminasyon kızlarda görülen psikolojik belirtilerin %49'unu açıklamaktadır ($R^2= .49, F(1,300)=282.60, p<0.05$). Ruminasyon değişkeninin etkisi kontrol edildikten sonra öfke/öfke ifade tarzları kız öğrencilerde psikolojik belirtilerin %7'sini açıklamaktadır ($\Delta R^2= .07, F(4,296)= 12.50, p<0.05$). Erkeklerde ise ruminasyon psikolojik belirtilerde görülen varyansın %36'sını açıklarken ($R^2= .36, F(1,231)=132.34, p<0.05$), ruminasyonun etkisi kontrol edildikten sonra öfke/öfke ifade tarzları erkek öğrencilerde görülen psikolojik belirtilerin %6'sını açıklamaktadır ($\Delta R^2= .06, F(4,227)= 6.00, p<0.05$) (Bkz. Tablo 3).

Ruminasyon ve öfke/öfke ifade tarzları değişkenlerinin depresif belirtileri yordama gücünün incelenmesi: Bu bölümde gerçekleştirilen analiz sonuçları Tablo 3'de sunulmuştur. Modele ilk aşamada dâhil edilen ruminasyon değişkeninin depresif belirtiler ile arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmakta ve ruminasyon kızlarda depresif belirtiler değişkenindeki varyansın %53'ünü açıklamaktadır ($R^2= .53, F(1,300)=339.41, p<0.05$). Ruminasyon değişkeninin etkisi ayırt edildikten sonra kızlarda görülen öfke/öfke ifade tarzları, depresif belirtiler değişkenindeki varyansın %2'sini açıklamaktadır ($\Delta R^2= .02, F(4,296)= 3.19, p<0.05$). Erkeklerde ise ruminasyon değişkeni depresif belirtiler değişkenindeki varyansın %40'ını açıklarken ($R^2= .40, F(1,231)=147.61, p<0.05$), ikinci aşamada modele dâhil edilen öfke/öfke ifade tarzları, depresif belirtiler değişkenindeki varyansın %4'ünü açıklamaktadır ($\Delta R^2= .04, F(4, 227)=3.531, p<0.05$). Tablo 3'te görüldüğü gibi bu sonuçlara dayanılarak

kızlarda sadece sürekli öfkenin ($\beta=.11, p=.03$) ve erkeklerde ise sadece öfkeyi içe yansıtmının ($\beta=.13, p=.02$) depresif belirtileri yordamaya katkıları olduğu bulunmuştur. (Bkz. Tablo 3).

Ruminasyon ve öfke/öfke ifade tarzları değişkenlerinin kaygı belirtilerini yordama gücünün incelenmesi: Uygulanan regresyon analizi bulgularına göre, kızlarda ruminasyon değişkeninin kaygı değişkeniyle arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmakta ve ruminasyon kaygı varyansının %36'sını açıklamaktadır ($R^2=.36, F(1,300)=170.56, p<0.05$). Ruminasyon değişkeninin etkisi ayırt edildikten sonra, R^2 istatistiksel olarak anlamlı olup, öfke ifade tarzı değişkenleri, kızlarda kaygı değişkenindeki varyansın % 8'ini açıklamaktadır ($\Delta R^2=.08, F(4,296)=11.19, p<0.05$). Öfke

ifade tarzlarının kaygı değişkeninde yol açtığı %8'lik farklılığın, kızlarda sürekli öfke değişkeninden kaynaklandığı görülmektedir ($\beta=.22, p=.00$). Erkeklerde ise ruminasyon, kaygı ile istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde ilişkilidir ve erkeklerdeki kaygı varyansının %28'ini açıklamaktadır ($R^2=.28, F(1,231)=88.07, p<0.05$). Ruminasyon değişkeninin etkisi ayırt edildikten sonra, öfke/öfke ifade tarzları değişkenlerinin erkeklerdeki kaygı varyansının % 5'ini açıkladığı bulunmuştur ($\Delta R^2=.05, F(4,227)=4.54, p<0.05$). Bu bulgular ışığında erkeklerde de sürekli öfkeli durumun kaygı değişkenindeki varyansı, istatistiksel olarak anlamlı şekilde açıkladığı görülmektedir ($\beta=.17, p=.02$) (Bkz. Tablo 3).

Tablo 3: Hiyerarşik regresyon analizi sonuçları

Cinsiyet Değişkenler		Depresyon			Kaygı			Toplam KSE			n
		ΔR^2	p	β	ΔR^2	p	β	ΔR^2	p	β	
Kız	Adım 1	.02*			.08*			.07*			
	Ruminasyon		.00	.73		.00	.60		.00	.70	302
	Adım 2										
	Ruminasyon		.00	.67		.00	.49		.00	.58	302
	Sürekli Öfke		.03	.11		.00	.22		.00	.21	302
	Öfke içte		.30	.05		.13	.08		.06	.10	302
	Öfke dışta		.36	.04		.28	.05		.22	.05	302
Öfke kontrol		.70	.02		.31	-.05		.57	-.03	302	
Erkek	Adım 1	.04*			.05*			.06*			
	Ruminasyon		.00	.62		.00	.53		.00	.60	233
	Adım 2										
	Ruminasyon		.00	.56		.00	.43		.00	.52	233
	Sürekli Öfke		.08	.12		.02	.17		.03	.15	233
	Öfke içte		.02	.13		.06	.11		.02	.13	233
	Öfke dışta		.28	-.09		.97	-.00		.90	-.01	233
Öfke kontrol		.14	-.11		.43	-.06		.16	-.10	233	

n= 535, *p<.05

Not. KSE: Kısa Semptom Envanteri

TARTIŞMA

Bu çalışmada öfke/ öfke ifade tarzları ile ruminasyonun ergenlerde görülen psikolojik belirtileri açıklama gücü cinsiyete bağlı olarak incelenmiştir. Bu araştırmanın bulgularına göre, ruminasyon ve öfke ergenlerin toplumsal cinsiyetine bağlı olarak hem genel psikolojik belirtilerini hem de depresyon ve kaygı belirtilerini açıklayabilmektedir. Ruminasyon eğilimi fazla

olan, öfkesini kontrol edemeyen ve kız olan ergenler daha fazla psikolojik belirtiden yakınlıktadırlar.

Çalışmaya katılan ergenlerde kızların erkeklere göre öfkelerini daha fazla bastırdıkları, daha fazla ruminatif eğilime sahip oldukları ve daha fazla depresyon ve kaygı belirtileri gösterdikleri bulunmuştur. Bu bulgular, kızların erkeklere göre daha fazla ruminasyona eğilimli olduklarını (Compas, Malcarne ve

Fondacaro, 1988), kızların öfkelerini içe yansıtırken, erkeklerin dışa vurmayı tercih ettiklerini (Martin ve ark., 2000) belirten araştırma bulgularına paralellik göstermektedir.

Ayrıca, ergenlerin ruminatif kişilik özelliklerinin ve öfke/ öfke ifade tarzlarının psikolojik belirtilerle (depresyon ve kaygı belirtileri) ilişkili olduğu saptanmıştır. Türkiye’de ergenlerle henüz test edilmemiş olan ruminatif kişilik özelliğinin son yıllarda yoğun olarak yapılan çalışmalar sonucunda olumsuz duygu durumu üzerinde büyük ölçüde etkili olduğu göze çarpmaktadır (Abela ve ark., 2004; Blaney, 1986; Muris ve ark., 2007; Nolen-Hoeksema, 1991). Bu çalışmada ruminasyonun ülkemiz ergenleri için de psikolojik belirtileri yordayıcı rol oynadığı görülmektedir. Ergenlerin ruminatif eğilimleri arttıkça depresif belirtileri ve kaygı belirtileri de artmaktadır. Bu durum, depresyon ve kaygı belirtileri olan bireylerin, yaşadıkları olumsuz duygu durumlarını sürekli düşünüp, kendilerine odaklanarak kendilerini suçlamaları ve böylece kendilerini daha kaygılı ve depresif hissetmeleriyle açıklanmaktadır (Ingram, Cruet, Johnson ve Wisnicki, 1988; Nolen-Hoeksema, 1991).

Ergenlerin, ruminasyon eğilimleri kontrol edildiğinde ise, öfke ve öfke ifade tarzlarının depresyon ve kaygı belirtileriyle arasında düşük ama hala anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Hem kızların hem de erkeklerin sürekli öfkeye sahip olduklarında, daha fazla kaygılandıkları görülmektedir. Kızların sürekli öfkeli olma durumları depresif belirtilerini de arttırmaktadır. Alan yazınında da sürekli öfkeli olan bireylerin psikolojik belirtilerinin daha fazla olduğu belirtildiğinden, bu bulgular alan yazınıyla tutarlı sonuçlar sergilemektedir (Deffenbacher ve ark., 1996). Erkekler ise öfkelerini içe yansıttıklarında daha fazla depresif belirtiden şikâyet etmektedirler. Erkeklerin öfkelerini içe yansıttıklarında daha fazla depresif belirti gösteriyor olmaları, toplumsal cinsiyet sosyalleşmesiyle açıklanabilir. Öfke, toplumlarda daha erkeksi bir duygu olarak tanımlandığı ve bu şekilde kabul edildiği için erkekler öfkelerini rahatlıkla ifade edebilmekte ve çoğu zaman da öfkelerini dışarı yansıtmaktadırlar (Sharkin, 1993). Bu sebeple toplum tarafından atfedilen cinsiyet rollerinin aksine erkekler, öfkelerini bastırdıklarında daha fazla depresif belirti gösteriyor olabilirler. İleriki çalışmalarda erkeklerin öfkelerini içe yansıttıklarında neden daha fazla depresyondan şikâyet ettikleri incelenebilir.

Aslında alan yazınında öfke, ergenlere yönelik olarak oldukça çok çalışılmış bir konudur. Üstelik ergenlerle, öfke kontrolü ve çatışma çözme gibi çalışmalar yapılmakta ve ergenlere öfkelerini nasıl kontrol edebilecekleri öğretilmektedir. Ruminasyon ise bu zamana kadar ülkemiz ergenleriyle henüz test edilmemiştir. Fakat bu çalışmanın bulguları göstermektedir ki, ruminasyon aslında ergenlerin psikolojik sağlığı için oldukça önemli bir etkidir. Üstelik öfkesini içe yansıtan ya da sürekli öfkeli olan ve bir de kız olan ergenle-

rin ruminatif eğilimleri olduğunda, depresyon ve kaygı gibi psikolojik belirtilerden daha fazla yakındıkları görülmektedir. Bu sebeple, ergenlerle yapılacak olan öfke kontrolü çalışmalarında ergenlerin ruminatif kişilik özelliklerinin de saptanmasının yararlı olacağı düşünülmektedir. Ruminasyon eğilimi olan ergenlere, depresif ya da kaygılı olduklarında, bu durumu düşünüp kendilerini sürekli suçlamaktansa, dikkatlerini negatif duygu durumundan uzaklaştırarak daha keyifli etkinliklere yönelmeleri öğretilmelidir. Ayrıca, ruminatif eğilimi olan bireyler, kötü problem çözücü oldukları için (Lyubomirsky ve ark., 1999), bu ergenlerle etkili problem çözme yolları üzerine çalışılabilir.

Bu sonuçlar dikkate alındığında, ergenlerin öfke/ öfke ifade tarzlarının saptanmasının, ruminatif kişilik özelliklerinin var olup olmadığının öğrenilmesinin ve cinsiyetin dikkate alınmasının ergenlerin sahip oldukları psikolojik belirtileri açıklamaya ve ergenlerin ruh sağlığını iyileştirici çalışmaların yapılmasına katkısı olacağı düşünülmektedir.

Her araştırmanın olduğu gibi bu araştırmanın da bazı sınırlılıkları vardır. Bu çalışmanın sonuçlarının genellenebilirliğinin artırılması için araştırma; yaş, eğitim seviyesi, sosyo-ekonomik düzey, aile mesleği ve aile eğitim seviyeleri yönünden farklı gruplarla tekrarlanabilir. Bu çalışma diğer tüm ilişkisel çalışmaların taşıdığı sınırlılıkları da taşımaktadır. Ayrıca, bu çalışmanın sonuçlarına etki eden farklı etkenler olabilir. Lyubomirsky ve arkadaşları (1999) ruminasyona eğilimi olan bireylerin aynı zamanda kötü problem çözücü olduklarını belirtmiştir. Araştırma kapsamında problem çözme değişkeni yer almamıştır. Bundan sonraki çalışmalarda bu değişkenin de dâhil edilmesi ruminasyon, problem çözme ve psikolojik belirtiler arasındaki ilişkinin niteliğine dair açıklamalar getirebilir.

KAYNAKLAR

- Abela, J.R.Z., Vanderbilt, E. ve Rochon, A. (2004). A test of the integration of the response styles and social support theories of depression in third and seventh grade children. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 23(5), 653- 674.
- Berkowitz, L. (1990). On the formation and regulation of anger and aggression: A cognitive – neoassociationistic analysis. *American Psychologist*, 45(4), 494- 503.
- Blaney, P.H. (1986). Affect and memory: A review. *Psychological Bulletin*, 99(2), 229- 246.
- Bosquet, M. ve Egeland, B. (2006). The development and maintenance of anxiety symptoms from infancy through adolescence in a longitudinal sample. *Developmental Psychopathology*, 18, 517- 550.
- Bridewell, W. B. ve Chang, E. C. (1997). Distinguishing between anxiety, depression, and hostility: Relations to anger-in, anger-out, and anger control. *Personality and Individual Differences*, 22(4), 587- 590.

- Clay, D.L., Anderson, W.P. ve Dixon, W.A. (1993). Relationship between anger expression and stress in predicting depression. *Journal of Counseling and Development*, 72, 91- 94.
- Compas, B. E., Malcarne, V. L. ve Fondacaro, K. M. (1988). *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 56(3), 405- 411.
- Conger, J. C., Conger, A. J. Edmondson, C., Tescher, B. ve Smolin, J. (2003). The relationship of anger and social skills to psychological symptoms. *Assessment*, 10, 248- 258.
- Cox, D. L., Stabb, S. D. ve Hulgus, J. F. (2000). Anger and depression in girls and boys: A study of gender differences. *Psychology of Women Quarterly*, 24, 110- 112.
- Deffenbacher, J. L., Oetting, E. R., Thwaites, G. A., Lynch, R. S., Baker, D. A., Stark, R. S., ve ark. (1996). State-trait anger theory and the utility of the trait anger scale. *Journal of Counseling Psychology*, 43(2), 131- 148.
- Deffenbacher, J. L. ve Swaim, R. C. (1999). Anger expression in Mexican American and White Non-Hispanic adolescents. *Journal of Counseling Psychology*, 46(1), 61- 69.
- Folkman, S. ve Lazarus, R. S. (1986). Stress processes and depressive symptomatology. *Journal of Abnormal Psychology*, 95 (2), 107- 113.
- Forgays, D.G., Forgays, D.K. ve Spielberger, C.D. (1997). Factor structure of the State- Trait Anger Expression Inventory. *Journal of Personality Assessment*, 69 (3), 497- 507.
- Fresco, D.M., Frankel, A.N., Mennin, D.S., Turk, C.L. ve Heimberg, R.G. (2002). Distinct and overlapping features of rumination and worry: The relationship of cognitive production to negative affective states. *Cognitive Therapy and Research*, 26(2), 179- 188.
- Galampos, N. L., Barker, E. T. ve Krahn, H. J. (2006). Depression, self-esteem, and anger in emerging adulthood: Seven- year trajectories. *Developmental Psychology*, 42(2), 350- 365.
- Goodwin, R. D. (2006). Association between coping with anger and feelings of depression among youths. *American Journal of Public Health*, 96(4), 664- 669.
- Ingram, R.E., Cruet, D., Johnson, B.R. ve Wisnicki, K.S. (1988). Self- focused attention, gender, gender role, and vulnerability to negative affect. *Journal of Personality and Social Psychology*, 55(6), 967- 978.
- Kopper, B. A. ve Epperson, D. L. (1996). The experience and expression of anger: Relationships with gender, gender role socialization, depression, and mental health functioning. *Journal of Counseling Psychology*, 43(2), 158- 165.
- Larson, R. ve Asmussen, L. (1991). Anger, worry, and hurt in early adolescence: An enlarging world of negative emotions. (Ed: M.E. Colten ve S. Gore) *Adolescent stress: Causes and Consequences*. New York: Aldine de Gruyter.
- Lyubomirsky, S. ve Nolen- Hoeksema, S. (1995). Effects of self- focused rumination on negative thinking and interpersonal problem solving. *Journal of Personality and Social Psychology*, 69(1), 176- 190.
- Lyubomirsky, S., Tucker, K. L., Caldwell, N.D. ve Berg, K. (1999). Why ruminators are poor problem solvers. Clues from the phenomenology of dysphoric rumination. *Journal of Personality and Social Psychology*, 77 (5), 1041- 1060.
- Martin, R., Watson, D. ve Wan, C. K. (2000). A three-factor model of trait anger: Dimensions of affect, behavior, and cognition. *Journal of Personality*, 68(5), 869- 897.
- Moscovitch, D. A., McCabe, R. E., Antony, M. M., Rocca, L. ve Swinson, R. P. (2007). Anger experience and expression across the anxiety disorders. *Depression and Anxiety*, 0, 1- 7.
- Muris, P., Roelofs, J., Maesters, C. ve Boomsma, P. (2004). Rumination and worry in nonclinical adolescents. *Cognitive Therapy and Research*, 28(4), 539- 554.
- Muris, P., Fokke, M. ve Kwik, D. (2007). The ruminative response style in adolescents: An examination of its specific link to symptoms of depression. *Cognitive Therapy and Research*, Elde edilme tarihi: 17 Aralık 2007.
<http://www.springerlink.com/content/51jm825w46706112/>
- Newman, J.L., Gray, E. A. ve Fuqua, D.R. (1999). Sex differences in the relationship of anger and depression: An empirical study. *Journal of Counseling and Development*, 77, 198- 203.
- Nolen- Hoeksema, S. (1987). Sex differences in unipolar depression: Evidence and theory. *Psychological Bulletin*, 101(2), 259- 282.
- Nolen- Hoeksema, S. ve Morrow, J. (1991). A prospective study of depression and posttraumatic stress symptoms after a natural disaster: The 1989 Loma Prieta earthquake. *Journal of Personality and Social Psychology*, 61(1), 115- 121.
- Nolen- Hoeksema, S. (1991). Responses to depression and their effects on the duration of depressive episodes. *Journal of Abnormal Psychology*, 100(4), 569- 582.
- Nolen- Hoeksema, S. (2000). The role of rumination in depressive disorders and mixed anxiety/depressive symptoms. *Journal of Abnormal Psychology*, 109, 504- 511.

- Nolen-Hoeksema, S., ve Jackson, B. (2001). Mediators of the gender difference in rumination. *Psychology of Women Quarterly*, 25, 37- 47.
- Savaşır, I. ve Şahin, N.H. (1997). *Bilişsel- davranışçı terapistlerde değerlendirme: Sık kullanılan ölçekler*. Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları.
- Segerstrom, S.C., Tsao, J. C. I., Alden, L.E. ve Craske, M.G. (2000). Worry and rumination: Repetitive thought as a concomitant and predictor of negative mood. *Cognitive Therapy and Research*, 24(6), 671-688.
- Sharkin, B.S. (1993). Anger and gender: Theory, research, and implications. *Journal of Counseling and Development*, 71, 386- 389.
- Sukhodolsky, D. G., Golub, A. ve Cromwell, E. N. (2001). Development and validation of the anger rumination scale. *Personality and Individual Differences*, 31, 689- 700.
- Treynor, W., Gonzales, R. ve Nolen- Hoeksema, S. (2003). Rumination reconsidered: A psychometric analysis. *Cognitive Therapy and Research*, 27, 247- 259.

RUMINATION AND ANGER/ ANGER EXPRESSION STYLES AS RISK FACTORS FOR PSYCHOLOGICAL SYMPTOMS OF ADOLESCENTS

Özgür ERDUR-BAKER, S. Burcu ÖZGÜLÜK, Numan TURAN ve Nevim DEMİRCİ DANIŞIK

Adolescents are known to experience increased levels of negative emotions, and the reasons why adolescents experience such difficulties vary from hormonal changes to difficult life events (e.g., Larson & Asmussen, 1991). However, not all adolescents develop psychological symptoms. Particular factors seem to make some adolescents more vulnerable to psychological problems while some adolescents pass through this stage of life without developing those problems. In two separate lines of research, a ruminative personality (Broderick & Korteland, 2002; Lyubomirsky & Tkach, 2003; Nolen-Hoeksema, 2000) and anger/anger expressions (e.g., Sukhodolsky, Golub & Cromwell, 2001) were suggested as two of the essential factors for maintaining and exacerbating psychological symptoms, depressive and anxiety symptoms being the most common outcomes. According to Lyubomirsky & Nolen-Hoeksema (1993) people with ruminative tendencies are more likely to experience increased or sustained and longer durations of negative affect, to focus on the negative sides of events, and to be more pessimistic about themselves and their future. Moreover, it has been suggested that ruminators tend to have poorer problem solving skills due to negative self-criticism, self-blame for problems, and reduced self-confidence and perceived control (Lyubomirsky, Tucker, Caldwell, & Berg 1999).

Another line of research reported a strong link between anger/anger expression and psychological problems. Despite the fact that anger is a normal emotion to have, if it is not managed appropriately it may lead to negative experiences such as suicide attempts, adjustment problems, alcohol or drug consumption (e.g., Deffenbacher & Swain, 1999; Sukhodolsky, Golub & Cromwell, 2001). Furthermore, Spielberger, Jacobs, Russel, & Crane (1983) differentiate between anger as an emotional state and anger as a personality trait, as well as the expression of anger from the experience of anger. According to Spielberger, et al. (1983), the trait anger rather than the state anger is associated with aggressive behavior. Also, anger that is reflected outward (anger-out) indicates overt aggression, whereas anger turned inward (anger-

in) and anger control would signal the absence of aggressive behavior. The current literature presents somewhat conflicting findings regarding what type of anger expression leads to the worst psychological outcome. However, the general agreement is that individuals who control their anger are less likely to report psychological problems than individuals who turn their anger inward or outward.

In the light of the previous studies summarized above, the goal of the current study is to bring the variables of rumination and anger/anger expression together and test their level of contributions to the development of psychological symptoms among adolescents.

METHOD

The sample was reached via convenient sampling procedure and consisted of 555 high school students (311 female and 244 male) between the ages of 13 and 18 years ($M= 16.02$, $SD= 1.05$). According to descriptive analyses, the majority of the participants came from families with medium to high income levels. Participants were asked to answer a "Demographic Form", "Rumination Scale" (Nolen-Hoeksema & Morrow, 1991), "The State-Trait Anger Scale" (Spielberger, 1983), and "The Brief Symptom Inventory" (Derogatis, 1992). After obtaining the necessary permission and consents, a researcher administered the questionnaires during the students' available class time.

RESULTS AND DISCUSSION

In this study, several steps were followed for data analysis. Firstly, in order to gain information about the general characteristics of the sample, descriptive statistics were utilized. Then, comparative analyses were run to test if psychological symptoms differ with respect to demographic characteristics. One way ANOVA results revealed that psychological symptoms did not differ with respect to demographic characteristics. While female and male students did not differ in terms of their anger control, other gender differences were revealed. Female students reported more ruminative tendencies and more psychological symptoms than males. Female students were found to be reflecting their anger in while males were reflecting their anger out. Due to these gender differences in variables, further analyses were repeated for both genders.

Yrd. Doç. Dr., **Özgür ERDUR-BAKER**, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü/ Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik

M. Sc., **S. Burcu ÖZGÜLÜK**, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü/ Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik

M. Sc., **Numan TURAN**, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü/ Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik

M. Sc., **Nevim DEMİRCİ DANIŞIK**, Bolu Atatürk Anadolu Lisesi

In the last step, a series of hierarchical multiple regression analyses were utilized to investigate how well rumination and trait anger/ anger expression styles predict the scores of total psychological symptoms, depressive and anxiety symptoms. The total scores of psychological symptoms, depressive symptoms and anxiety symptoms were assigned as criterion variables. Rumination was entered in the first block to the model, then anger and three anger expressions (anger in, out, and control) were added in the second block.

The results of hierarchical multiple regression analyses revealed that for both female and male students rumination was significantly related not only to overall psychological symptoms, but also to scores of depressive and anxiety symptoms. For female students, after controlling for the effect of rumination, trait anger was found to be significantly related to depressive symptoms, anxiety symptoms, and overall psychological symptoms whereas none of the anger expression styles were significant. However, for male students, after controlling for the effect of rumination, trait anger was significantly related to anxiety symptoms and overall psychological symptoms but not to depressive symptoms. Among the anger expression styles, only anger in was significantly related to depressive symptoms and overall psychological symptoms.

This study was exploratory in nature. Self-report measures were used and majority of the participants was coming from low to mid economical levels. Therefore, the findings of this study need to be cross validated with different adolescent populations such as adolescents from different age or social-economical levels. The findings of the study provide further support for some of the previous studies. Consistent with the previous studies (Abela & et al., 2004; Blaney, 1989; Muris & et al., 2007; Nolen-Hoeksema, 1991), a ruminative tendency in adolescents, in particular, and the trait anger seems to be an important risk factor for development of psychological symptoms regardless of their gender. Thus, prevention and treatment programs need to take ruminative tendencies and anger traits into consideration and teach adolescents how to deal with their level of rumination and anger.